

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET AGNÄS I ALVESTA KOMMUN

A. ALLMÄN BESKRIVNING

1. Data

Naturreservatet omfattar totalt 264,4 ha, varav

Bokdominerad ädellövskog	80,0 ha
Linddominerad ädellövskog	4,5 ha
Granskog	30,3 ha
Blandskog	9,4 ha
Myr	6,2 ha
Betesmark	7 ha
Vatten inkl 0,2 ha öar	127 ha

Till denna skötselplan hör en särskild karta där skötselområdena och deras naturtyp framgår, se bilaga.

2. Syfte med vård och förvaltning av reservatet

Syftet med naturvårdsförvaltningen är att bevara ädellövskogen med dess naturvärden, att avveckla de grandominerade bestånden så att de på sikt kan överföras genom naturlig föryngring till ädellövdominerad blandskog samt att genom övervakning av vattenområdet bedöma om behov av ytterligare skydd uppkommer, t ex tillträdesförbud inom delar av området under viss tid på året för att förhindra störningar av fågellivet.

Målen för skötseln av Agnäs är att ädellövskogen får en naturskogsliknande struktur där skogen får utvecklas i huvudsak fritt, att äldre kulturspår som stengårdsgårdar och hamlade träd vårdas och att det rika växt- och djurlivet i hela området bibehålles.

3. Områdets natur

Se beskrivningen av området i reservatsbeslutet.

4. Tillgänglighet

Området nås med bil från allmänna vägen nummer 681 från Odenslanda till Urshult och det är också tillgängligt från sjön Åsnen, brygga finns dock inte.

5. Inventeringar

Glans, P & Blomkvist, H. Förslag till skötselplan. Examensarbete vid Södra Skogsinstitutet 1994.

Höök, Kristina, Sydsvensk urskog, - en pollenanalytisk urvalsmetod för urskogsreservat, Examensarbete vid Sv. Lantbruksuniversitet 1993

Länsstyrelsen Kronobergs natur, Naturvårdsprogram 1989.

Nilsson, S.G & Baranowski, R. 1995. Bokskogens hotade vedskalbaggar: nr 1 Bokblombocken Anoplodera scutellata (Cerambycidae).s 13-19.

Nilsson, S.G & Baranowski, R. 1994. Indikatorer på jätteträdskontinuitet - svenska förekomster av knäppare som är beroende av grova, levande träd. s 81-97.

Nilsson, S.G & Baranowski, R. 1988-1994: Vedinsekter. Opubl.

Olofsson, D 1995. Svampar i domänreservat i Södra Sverige.

Pettersson, B & Fiskesjö, A. 1984-1991. Urvalskriterier för naturskogar med lövträd som med hänsyn till flora och fauna inte bör tas i anspråk för skogsbruk. Naturvårdsverkets rapport nr 3991.

Skogsvårdsstyrelsen. Nyckelbiotopsinventering 1993.

B. DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK

Allmänt

Gränsen mellan inägomark och utmark som dels finns inlagd på karta från 1747, dels sammanfaller med nu återfunna stengärdesgårdsrester skall utgöra gräns för naturvårdande hävd. Detta innebär att i skogen inom det gamla inägoområdet skall inägomarksträdslag som lind, björk och ek prioriteras och gran men också bok avverkas då t ex grova träd av de tidigare angivna trädslagen behöver frihuggas. I den tidigare utmarken lämnas skogen till huvudsakligen fri utveckling och trädslagsblandningen skall inte styras annat än vad som sägs nedan på resp. skötselområde om granröjningar vid självföryngring.

För att gynna den ovanligt rika förekomsten av lind i området skall lind prioriteras framför andra trädslag vid frihuggning och plockhuggning som ska utföras för att t ex gynna hamlade träd eller grova träd i bryn mot odlingsmarker. Även nyhamling och framhuggning av blivande jätteträd i bryn ska ske där lämpliga träd finns och i lämpliga gränser mellan inägomark och skog. I beskrivningen till kartan från 1747 nämns att lövbrott (hamling) skedde på björk och lind och dessa trädslag skall därför prioriteras för hamling. För att gynna växt- och djurarter knutna till död lövved skall så stor andel som möjligt av den avverkade lövveden, särskilt grövre lövved, lämnas att multna ned vid t ex frihuggning. När så är lämpligt kan också barrved lämnas.

De tydliga stengärdesgårdsrester som finns bör hållas fria från skadande inväxning av träd. Stengärdesgårdarna, se karta i bilaga 1, markerar delar av gränsen mellan inägo- och utmark enligt kartan från 1747.

Om det bedöms nödvändigt med hänsyn till då aktuellt viltbetetryck i samband med självföryngring av sköt selområdena som nu domineras av gran får självför-yngningsområdena stängslas i c:a 10 år.

All avverkning skall planeras och genomföras så att röjningsrösen och andra kulturlämningar inte skadas.

Beskrivning av delområden och föreskrifter för skötsel av dessa

Skötselområde 1. (75,3 ha)

Beskrivning: Området som består av fyra delar (1a, 1b, 1c, och 1d) domineras av 70 - 120-årig bokskog med inslag av andra trädslag som ek, lind, björk, asp och gran. Andelen död ved är i området som helhet relativt liten. Längst i nordväst finns en udde med hållmarkstallskog och innanför den en björksumpskog. I området finns åtta av reservatets nio nyckelbiotoper. Vid den norra reservatsgränsen finns en lövsumpskog, en torr bokbacke och en lövnaturskog med granar. Vid vägen i sydvästra delen av området står två mycket gamla ekar, vid den västra stranden mot Åsnen finns två små områden med säregna gamla bokar och på västra delen av Agnäs udde finns en naturskogsmiljö med många olika trädslag, gamla grova träd, kala hållar och död ved. Öster om skötselområde 5c finns en bergbrant omgiven av ädellövskog. I nyckelbiotoperna finns en högre andel död ved än i övriga delar av detta skötselområde.

Mål: I huvudsak fri utveckling.

Åtgärder: I två mindre granplanteringar röjs all gran bort inom 10 år. Även i område 1 b som är en del av det gamla inägoområdet skall de flesta granar avverkas inom 10 år för att gynna lind, ek och andra lövträd. Enstaka grova träd får frihuggas inom hela området utom i strandzonen som lämnas helt utan åtgärder. Alla stora tallar lämnas kvar. Enstaka träd som skadar stengärdesgårdsrester, hamlade träd eller andra kulturminnen från inägomarkstiden får avverkas. I övrigt ska inga ingrepp göras.

Skötselområde 2.(7 ha)

Beskrivning: Området består av 4 delområden (2a, 2b, 2c, 2d) som utgörs av betes- och åkermark. Delområdena 2c och 2d är huvudsakligen mossodlingar som odlats upp under 1800-talet och de har därmed inte samma biologiska och kulturhistoriska värden som åker- och ängsmarken i anslutning till bebyggelsen. Delområdena 2a och 2b har en betydligt längre kontinuitet i hävden.

Mål: Betesmark som även får brukas som åker. Delområdena 2 c och 2 d får växa igen till lövskog.

Åtgärder: Brukas som betes- eller åkermark utan tillförsel av kemikalier. Stallgödsel får dock tillföras men bör om möjligt undvikas. Betet bör ske med nötkreatur, gärna även med någon häst. Om delområdena 2c och 2d inte brukas som betesmark eller odlas får de lämnas att växa igen. Gran röjs då bort en gång i ungskogsstadiet. I kantzonerna runt betesmarkerna skall plockhuggning för att gynna blivande vidkroniga lövträd utföras.

Skötselområde 3.(8,9 ha)

Beskrivning: Två delområden med 7-15-årig kulturskog bestående av planterad gran med hög andel lövuppslag, främst björk. Enstaka grova lövträd förekommer. En mindre del av det östra delområdet är äldre granskog.

Mål: Lövblandskog som utvecklas i huvudsak fritt.

Åtgärder: Granen avverkas inom 20 år. Områdena lämnas sedan efter en granröjning i ungskogsstadiet till fri utveckling. Frihuggning får ske av grova lövträd.

Skötselområde 4. (21,4 ha)

Beskrivning: 15-30-årig kulturskog av gran med varierande lövinslag. I nordöstra delen finns ett fuktigare parti med c:a 40-årig granskog och några 100-åriga tallar. Detta fuktiga parti är dikat.

Mål: Lövblandskog som utvecklas fritt sedan granskogen avverkats.

Åtgärder: Gran gallras successivt bort så att befintligt löv gynnas. De kvarvarande granarna får därefter växa till slutavverkningsmogen ålder. Området slutavverkas sedan i etapper och överförs till lövskog genom naturlig föryngring. I samband med slutavverkning kan gran röjas bort från uppkommen föryngring i tidigare avverkade områden. Vid nyckelbiotoperna vid den norra reservatsgränsen bör skyddszon lämnas vid avverkning så att den höga luftfuktigheten där bibehålls.

De flesta granarna i den fuktigare delen i nordost avverkas, några grupper av självföryngrad gran ska liksom tallarna få stå kvar. Dikena grävs igen i samband med slutavverkningen. Flera minst 20 cm grova granar lämnas efter avverkningen liggande på stenskravelområden i området.

Skötselområde 5. (9,4 ha)

Beskrivning: Området omfattar tre delar. Norra delen, 5a, är en blandskog med gran och bok liksom den östra lite luckigare delen 5b. Södra delen, 5c, består av 50-70-årig granskog med få inslag av lövträd.

Mål: Ädellövdominerad blandskog som får utvecklas fritt.

Åtgärder: Huvuddelen av granen avverkas i alla tre delområdena inom 20 år, ett fåtal grupper med gran lämnas orörda. Därefter skall självföryngring ske. Inträngande granplantor får röjas enstaka gånger innan beståndet nått 30 års ålder, därefter skall området lämnas till fri utveckling.

Skötselområde 6. (6,2 ha)

Beskrivning: Myr bevuxen med c:a 60-åriga tallar och några björkar. I söder övergår mossen i fuktig granskog med inslag av grova björkar. Ett stort grävt dike sträcker sig genom granskogen.

Mål: Området lämnas till fri utveckling.

Åtgärder: Inga. Underhåll av diket får dock ske när det krävs för avvattningen av anslutande betesmark på Agnäs 1:3.

Skötselområde 7. (4,5 ha)

Beskrivning: Området utgörs av olikåldrig bokskog med granuppslag. Bokskogen övergår i nordväst i ett smalt c:a 1 ha stort lövkärr, som tidigare utnyttjats som odlingsmark.

Mål: Blandskog som i huvudsak utvecklas fritt. Bete får ske för att underlätta betesdrift i områdena 2c och 2d.

Åtgärder: Stora och grovgreniga träd i kanten mot betesmarken frihuggs så att de blir solexponerade och kan breda ut sina grenar. Särskild hänsyn skall härvid tas till rovfågelsbo nära östra områdesgränsen. Omkring boet ska skogen lämnas orörd. Mindre grupper av slutavverkningsmogen gran avverkas som en engångsåtgärd inom 10 år. Bete får ske.

Skötselområde 8. (4,7 ha)

Beskrivning: Området är igenvuxen inägomark med röjningsrösen och med flera olika lövträdsarter, lind dominerar. I östra delen har en nyckelbiotop med lindar avgränsats. Den rika förekomsten av lind är sannolikt ett resultat av den tidigare ängshävden. Lind var ett trädslag som gärna sparades i ängen därför att den var ett användbart trädslag bl a för lövtäckt och den lätt nedbrytbara förnan gav näring till ängen. Knappt 1 ha i den västra delen av området betas. Genomgallring har nyligen utförts i området som hittills varit domänreservat.

Mål: Naturskog av lundkaraktär med ädla lövträd, främst lind, som får utvecklas i huvudsak fritt. Bete får tills vidare ske knappt 1 ha närmast vägen i väster.

Åtgärder: Bryn mot nuvarande odlingsmark bör vårdas bl a genom att blivande jätteträd frihuggs och enstaka unga träd, helst lind eller björk, hamlas. Gran avverkas genom naturvårdsinriktad plockhuggning i hela området liksom bok om den riskerar att konkurrera ut linden. I övrigt inga åtgärder.

Skötselområde 9. (127 ha)

Beskrivning: Vattenområdet intill Agnäs med norra delen av ögruppen Porsholmarna, Kråkeskalle m fl öar. Öarna är sammanlagt c:a 0,2 ha. På Kråkeskalle finns en mindre byggnad. Nuvarande upplåtelseavtal för denna gäller t o m mars 2015.

Mål: Fri utveckling.

Åtgärder: Inga.

C. ANORDNINGAR FÖR FRILUFTSLIVET

Reservatets gräns ska utmärkas enligt svensk standard (SIS 03 15 22). Parkeringsplats ska anläggas i anslutning till trevägskorsningen ca 300 m NNV om Agnäs gårdsbyggnad. En markerad strövstig ska anläggas med utgångspunkt från parkeringsplatsen. Information om reservatet lämnas på minst två skyltar, varav en vid parkeringsplatsen.

D. DOKUMENTATION AV RESERVATETS UTVECKLING.

Naturvårdsförvaltaren ska dokumentera utförda åtgärder inom reservatets olika delområden genom att ange:

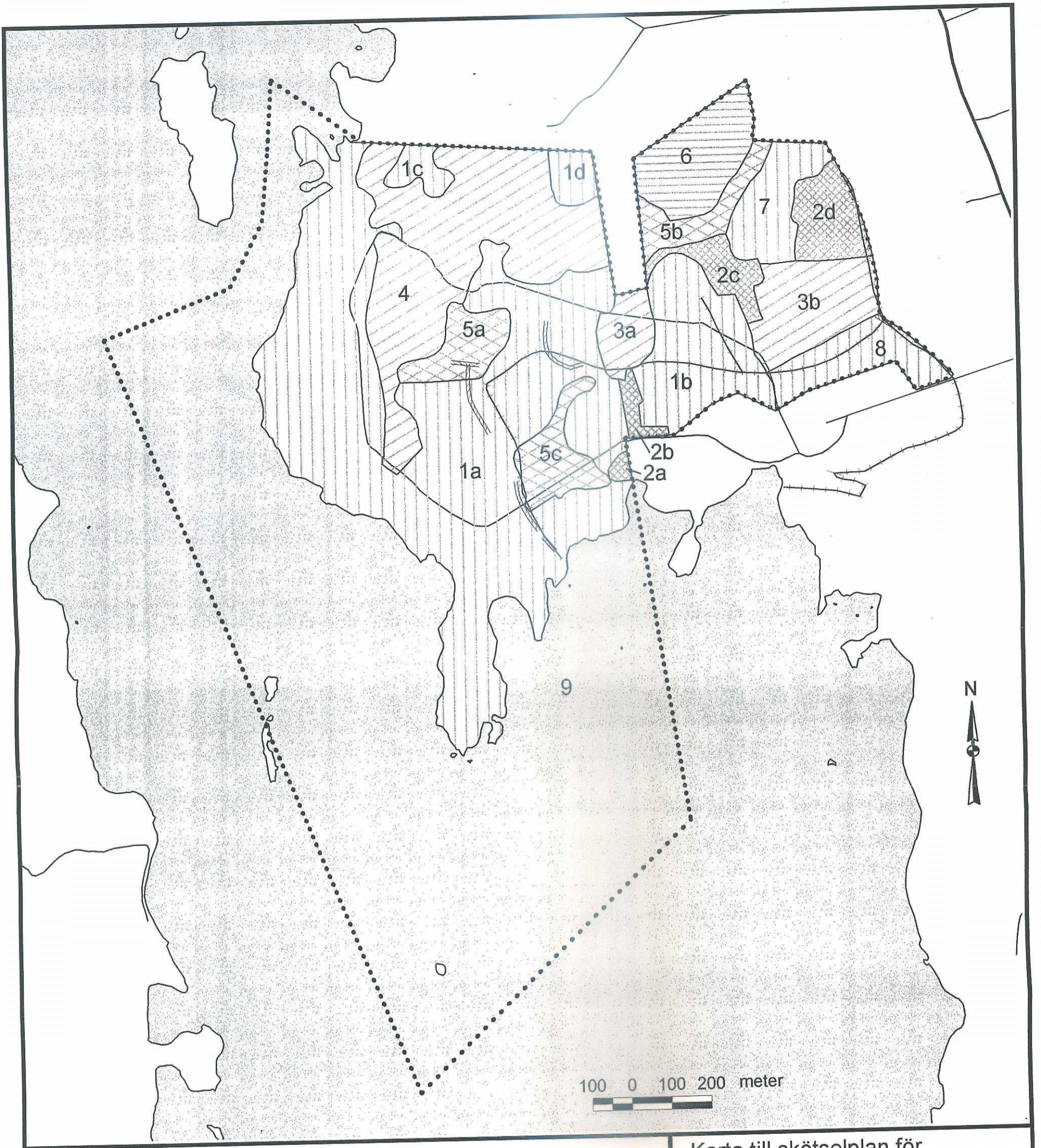
- skötselområde
- utförd åtgärd inom respektive skötselområde
- år och månad för åtgärdens utförande

Utvecklingen i reservatets alla delområden ska dokumenteras och följas upp med jämna mellanrum.

E. ANSVAR OCH KOSTNADER FÖR SKÖTSELN

Naturvårdsförvaltaren ansvarar för de åtgärder som erfordras för att tillgodose syftet med reservatet samt anordningar för allmänheten. Naturvårdsförvaltaren ansvarar också för utmärkning av reservatsgränsen och för att avtal om bete tecknas för de ingående betesmarkerna

Bilaga
Karta

- Skötselområden
- bete
 - blandskog
 - grandominerad skog
 - myr
 - ädellövdominerad skog

- ungefärlig gräns mellan inägor och utägor enligt karta från 1747
- stenmur

Karta till skötselplan för naturreservatet Agnäs i Alvesta kommun

Beslut 1997-03-17

231-4980-96